

ประวัติการพิมพ์และปริมาณการผลิตหนังสือในประเทศไทย

ประวัติการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย มีหลักฐานที่แน่นอนว่าเริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ บุคคลสำคัญที่ค่าเป็นอัครกิจการพิมพ์ และเป็นผูริเริ่มในการนำการพิมพ์เข้ามาในเมืองไทย คือ ดร. แคนบีช บรัคเลย์ (Dr. Dan Beach Bradley) หรือรู้จักกันทั่วไปในนามว่า หมอปลัดเล เป็นมิชชันนารีอเมริกันในคณะอเมริกันบอร์ค ออฟ คอมมิชชันเนอร์: ฟอ์ ฟอเรน มิชชันส์ (American Board of Commissioners for Foreign Missions, A.B.C.F.M.) ได้เดินทางจากเมืองบอสตัน (Boston) เมื่อตุลาคม ปี ค.ศ. 1834 (พ.ศ. 2377) มาถึงเมืองสิงคโปร์ (Singapore) และพักอยู่ที่นั่นระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงเดินทางต่อมาถึงประเทศไทย มาถึงเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1835 (พ.ศ. 2378)¹ และได้มาเห็นพิมพ์มาจากเมืองสิงคโปร์ด้วย² แต่ยังไม่ได้เริ่มการพิมพ์จนกระทั่งอีก 1 ปีต่อมา สำหรับหนังสือชิ้นแรกที่พิมพ์ขึ้นในเมืองไทย คือ หนังสือที่พิมพ์โดย บาทหลวง รอนินสัน (Reverend Robinson) มิชชันนารีอเมริกัน สืบพจากต้นพิมพ์แบบเก่าซึ่งทำด้วยไม้และหินซึ่งทำมาจากเมืองเบงกอล (Bengal) กล่าวกันว่าต้นแบบพิมพ์และตัวพิมพ์นั้นน่าเกลียดมาก หนังสือฉบับนั้นมีจำนวน 8 หน้า เกี่ยวกับบัญญัติ 10 ประการ (Ten Commandments) และเนื้อเรื่องย่อ ๆ ของบัญญัติ คำอธิบาย บทสวด

¹G.B. McFarland, "The Work of the American Board of Commissioners for Foreign Missions and the American Missionary Association," Historical Sketch or Protestant Missions in Siam 1828-1928, ed. George Bradley McFarland (Bangkok: The Bangkok Times Press, Ltd., 1928), p. 12.

²Ibid., p. 16.

ชั้น ๆ ๑ บท และบทเพลงสวด 3 บท หนังสือที่พิมพ์ จำนวน ๑,๐๐๐ ฉบับ³ เมื่อ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2379 โดยมีหลักฐานปรากฏอยู่ในบันทึกของหมอบรัดเลย์ว่า

วันที่ 3 มิถุนายน วันที่ เรเวอเรนดรอเบิร์ตสันได้นำหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งเป็น ตัวอักษรไทยมาให้หมอบรัดเลย์ พิมพ์แยกถ้อยคำออกคงมีมาก หนังสือฉบับนี้ หมอบรัดเลย์ว่าเป็นหนังสือไทยฉบับแรกที่พิมพ์ขึ้นในเบ็องไทย⁴

ฉะนั้นจึงอาจถือได้ว่าวันที่ 3 มิถุนายน 2379 เป็นวันเริ่มการพิมพ์หนังสือภาษาไทยเป็นครั้งแรกในประเทศ แต่หนังสือที่พิมพ์ไว้ในภาษาไทยเป็นเล่มแรกนั้น คือหนังสือ ไวยากรณ์ไทยชื่อ "A Grammar of the Thai or Siamese Language" พิมพ์ใน ค.ศ. 1828 (พ.ศ. 2381) ที่ The Baptist Mission Press เมือง คัลกัตตา (Calcutta)⁵ เป็นหนังสือที่เขียนโดย ร้อยเอก เจมส์ โลว์ (Captain James Low) ข้าราชการอยู่กับรัฐบาลของบริติชอินเดีย และทำงานอยู่ที่เกาะหมาก (Penang) ได้เรียนหนังสือไทยจนสามารถเขียนตำราไวยากรณ์ไทยสำหรับ ชาวตะวันตกที่เรียนภาษาไทยขึ้น⁶

หลังจากที่เรเวอเรนดรอเบิร์ตสันได้พิมพ์หนังสือไทยเมื่อ 3 มิถุนายน 2379 แล้ว เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ปีเดียวกันก็ได้พิมพ์หนังสือขึ้นอีกฉบับหนึ่ง ดังข้อความใน บันทึกของหมอบรัดเลย์ว่า

³Loc. cit.

⁴ประชุมพงศาวดารภาคที่ 31 จดหมายเหตุเรื่องมิชชันนารีอเมริกันเข้าประเทศไทย (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2468) (พิมพ์ในวารสารศพระยา สารสินสวามิภักดิ์ (เขียนอี สารสิน) ตุลาคม 2468), หน้า 59.

⁵George Coedès, The Vajirañāna National Library of Siam (Bangkok: Bangkok Times Press, 1924), p. (33).

⁶Thailand, Office of the Prime Minister, Thailand Official Yearbook 1968 (Bangkok, 1969), p. 451.

วันที่ 26 ตุลาคม เมื่อวานนี้ เรเจอร์เรนต์ รถบัสคัน โด่พิมพ์หนังสือไทย
ชนิดนี้พิมพ์ โดยเครื่องพิมพ์ของพวกมิชชันนารีคณะแบปติสต์ พิมพ์คราวนี้
ดีกว่าพิมพ์คราวก่อน ซึ่งตัวพิมพ์ยังแกะด้วยไม้ไผ่มาก พวกมิชชันนารีหวังว่า
การพิมพ์หนังสือนี้ต่อไปข้างหน้าจะทำให้ประชาชนไทย มีความนิยมกันมาก⁷

ใน พ.ศ. 2380 คณะมิชชันนารีคณะ A.B.C.F.M. ได้ตั้งแท่นพิมพ์ใหม่อีก
2 แท่น และไ้รวมมือกับมิชชันนารีอเมริกันคณะแบปติสต์ (Baptist) พิมพ์พระบรม
ราชโองการประกาศห้ามสูบบุหรี่ เมื่อ 27 เมษายน พ.ศ. 2382 ประกาศฉบับนี้นับเป็น
เอกสารของทางราชการฉบับแรกที่พิมพ์ไปประเทศไทย พิมพ์จำนวน 9,000 ฉบับ⁸

เหตุการณ์สำคัญๆ เกี่ยวกับการพิมพ์ที่ควรกล่าวถึงหลังจากนั้นก็ คือ ในเดือน
ตุลาคม พ.ศ. 2384 โรงพิมพ์มิชชันนารีสามารถหล่อตัวพิมพ์อักษรไทยได้เองเป็นครั้งแรก⁹
และต่อมา พวกมิชชันนารีได้พิมพ์ปฏิทินภาษาไทยครั้งแรกเมื่อ 12 มกราคม พ.ศ.
2385¹⁰ ที่น่าสนใจและนับว่าสำคัญคือ เมื่อ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2387 ได้มีการจัด
ทำหนังสือพิมพ์รายออกเป็นภาษาไทยครั้งแรก มีชื่อว่าบางกอกเรคคอร์ด (Bangkok
Recorder) จัดทำโดยมิชชันนารีอเมริกัน¹¹ หมอบรัดเลย์เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์
ฉบับนี้เนื้อเรื่องที่เป็นทั้งสารคดีและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกประเทศในสมัยนั้น
ไว้เป็นอย่างดี

⁷ประชุมพงศาวดารภาคที่ 31, หน้า 65.

⁸McFarland, *loc. cit.*

⁹ประชุมพงศาวดารภาคที่ 12 เรื่องจดหมายเหตุของราชทูตฝรั่งเศส
ไปรุกเกส เข้ามาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ แลจดหมายเหตุของหมอบรัดเลย์
ในรัชกาลที่ 4 ที่ 5 (พระนคร: โรงพิมพ์เจดนาถ, 2474) (พิมพ์แจกใน
งานตีพิมพ์มหาเสวกกรี พระยาประคิษฐานุการ (เหียน จันทรที่ประ) พ.ศ. 2474),
หน้า 38.

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

¹¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

สำหรับการพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายในเมืองไทยได้เริ่มเมื่อ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2404 หมอบรัดเลย์ ได้ซื้อกรรมสิทธิ์หนังสือ นิราศลอนดอน ของหม่อมราโชทัย (ม.ร.ว. กระจ่าง สีกร่างกูร) นับเป็นการขายกรรมสิทธิ์หนังสือครั้งแรกในเมืองไทย¹² และได้จัดพิมพ์หนังสือนิราศลอนดอนออกจำหน่ายเป็นครั้งแรกในวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2404¹³ นอกจากนั้นหมอบรัดเลย์ยังได้เริ่มพิมพ์หนังสือพงศาวดารไทย และหนังสืออื่น ๆ ได้แก่ หนังสือหัตถศูตภาษาอังกฤษ หนังสือจินตคณิต หนังสือกฎหมายไทย หนังสือพระราชพงศาวดาร พงศาวดารฝรั่งเศสโดยย่อ ออกจำหน่ายอีกด้วย แต่การพิมพ์ในสมัยนั้นพิมพ์ได้ช้ามาก ปีหนึ่งจะพิมพ์หนังสือออกจำหน่ายเล่มสองเล่มเท่านั้น ตัวหมอบรัดเลย์เองก็เป็นนักเขียน นักแปล ได้เขียนหนังสือออกจำหน่ายก็หลายเล่ม¹⁴

ถึงกลาวมานี้จะเห็นได้ว่ากิจการพิมพ์ในประเทศไทยเริ่มต้นโดยชาวต่างประเทศก่อน สำหรับคนไทยที่ริเริ่มกิจการพิมพ์ขึ้นเป็นคนแรกคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงโปรดให้สั่งเครื่องพิมพ์มาตั้งที่วัดบวรนิเวศ เป็นเครื่องพิมพ์ภาษาไทยแท้ ๆ เครื่องแรกของไทย¹⁵ พิมพ์หนังสือเผยแพร่พุทธศาสนา เพราะทรงเห็นประโยชน์จากการที่ชาวมิชชันนารีฝรั่งพิมพ์หนังสือเผยแพร่ศาสนาคริสต์ ถึงปรากฏหลักฐานในตำนานวัดบวรนิเวศวิหารว่า

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 49.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

¹⁴ กำธร สติรกุล, "การเป็นมาของกรพิมพ์และงานแสดงกรพิมพ์ในเมืองไทย," อนุสรงานแสดงกรพิมพ์แห่งประเทศไทยครั้งที่ 1 The First Printing Exhibition of Thailand วันที่ 3 - 10 มิถุนายน พ.ศ. 2505 (พระนคร: โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ, 2505), หน้า 59 - 61.

¹⁵ Coedès, op. cit., p. (34).

ครั้งนั้นการตีพิมพ์หนังสือยังไม่แพร่หลาย มีโรงพิมพ์แคของพวกคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พิมพ์หนังสือสอนศาสนา ทรงตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่วัด พิมพ์พระปาติโมกข์บ้าง สวดมนต์บ้าง แบบแผนอย่างอื่นบ้าง เป็นอักษรอริยักษะไว้กันในสำนักนี้
ของหนังสือศาสนา¹⁶

ต่อมาได้ทรงย้ายเครื่องพิมพ์นี้ไปวัดราชประดิษฐ¹⁷ และเมื่อทรงขึ้นครองราชย์แล้วโปรดให้สร้างโรงพิมพ์หลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง ขนานนามว่าโรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ (อยู่ตรงพระที่นั่งภาคมาศจรัสในปัจจุบัณ)¹⁸ เริ่มพิมพ์หมายประกาศเมื่อมีมะเมีย พ.ศ. 2404. ในวันต้นโปรดเกล้าฯ ให้ทำเป็นหนังสือพิมพ์ข่าวออกโดยระยะเวลายาวนานนามว่า หนังสือราชกิจจานุเบกษา บอกข่าวในราชสำนักและเก็บความจากประกาศต่าง ๆ ซึ่งได้ออกในระบอบนั้น บอกไว้ให้ทราบเพียงเพื่อความ¹⁹ นี้ว่า หนังสือราชกิจจานุเบกษา เป็นหนังสือพิมพ์ของราชการฉบับแรก

¹⁶ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ตำนานวัดบวรนิเวศวิหาร (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2465) (พิมพ์โดยพระบรมราชโองการในงานถวายพระเพลิงพระศพ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า ที่พระเมรุทองสนามหลวง เมื่อ พ.ศ. 2465), หน้า 23.

¹⁷ Coedès, loc. cit.

¹⁸ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, ตำนานกฎหมายเมืองไทย และประมวลคำอธิบายทางนิติศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2495) (โดยพระบัญชาโปรดเกล้าฯ พ.ศ. 2476 พิมพ์ในงานสถาปนาศึกษา นายประณม ภัทรบุตร ณ เมรุวัดกุฎกัมภ์ศิริบาราม 3 ธันวาคม 2495), หน้า 24.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

กิจการพิมพ์ของไทย

ภายหลังที่หมอบรัดเลย์ตั้งโรงพิมพ์เป็นครั้งแรกในเมืองไทยแล้ว ก็มีการจัดตั้งโรงพิมพ์ขึ้นตามลำดับ และมีการออกหนังสือพิมพ์ขึ้นอีกหลายฉบับ คือในรัชกาลที่ 4 มีการออกหนังสือพิมพ์ถึง 6 ฉบับ ได้แก่ บางกอกรีคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder ออกปี 2387) ราชกิจจานุเบกษา (2401) สยามไทมส์ (Siam Times, 2407) บางกอกเพรส (Bangkok Press, 2407) สยามวีกลีโมนีเตอร์ (Siam Weekly Monitor, 2409) และบางกอกซัมมารี (Bangkok Summary, 2411)²⁰

ในด้านการพิมพ์หนังสือจำหน่าย โรงพิมพ์ของหมอสมิธ (Samuel John Smith) จัดพิมพ์พจนานุกรม นิราศ และ สุภาษิตต่างๆ เรื่องสำคัญที่จัดพิมพ์ คือ เรื่อง พระอภัยมณี โรงพิมพ์แมคฟาร์แลนด์ (McFarland) ซึ่งตั้งในปี 2426 ได้พิมพ์พงศาวดารอเมริกัน และอื่น ๆ ออกจำหน่าย จำนวนหนังสือที่พิมพ์ออกจำหน่ายในรัชกาลที่ 4 มีจำนวนเพียง 200 - 300 เล่ม²¹ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ รัชกาลที่ 5 ได้มีหนังสือพิมพ์ออกอยู่หลายฉบับทั้งใหม่และเก่าที่เป็นภาษาไทย จีน อังกฤษ รวม 57 ฉบับ²² และมีโรงพิมพ์มากขึ้นทั้งไทย จีน อังกฤษ แต่ปริมาณหนังสือที่พิมพ์ออกเรื่องละอย่างสูง 1,500 - 1,700 ฉบับจนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การพิมพ์หนังสือเจริญขึ้นตามลำดับ

²⁰ราชบัณฑิตยสภา, รายงานหนังสือพิมพ์ที่วางพิมพ์ออกเป็นประจำในประเทศไทย (พระนคร, 2474) (พิมพ์ในงานทำบุญหน้าพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นราชเทวีโกสโมสร กรม 7 วัน ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2475), หน้า 1.

²¹คำอว สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 64 - 5.

²²ราชบัณฑิตยสภา, เรื่องเดิม, หน้า 2 - 5.

ได้มีการผลิตหนังสือดี ๆ ออกมามากในทางค่านฤชาภาพการพิมพ์ และการทำเล่มโดยเฉพาะ
อย่างยี่งหนังสือพระราชพิธีต่าง ๆ ได้จัดพิมพ์ออกมาอย่างประณีต การเข้าปกทำเล่ม
เกินทองประณีตสวยงามมาก โรงพิมพ์ที่มีชื่อที่รู้จักโดยทั่วไปในยุคนั้นก็มี เช่น โรงพิมพ์
พิพรรธนาการ โรงพิมพ์อักษรโสภณ โรงพิมพ์อักษรนิติ เป็นต้น²³

ในปัจจุบันการพิมพ์ของเมืองไทยได้ปรับปรุงให้เจริญก้าวหน้าตามลำดับ โรงพิมพ์
ซึ่งเดิมมีอยู่เพียงในกรุงเทพฯ ได้กระจายไปตามต่างจังหวัดทั่วประเทศ นอกจากตัว
จังหวัดยังได้แยกกระจายออกไปตั้งตามอำเภอ ตำบล มากมายหลายแห่ง ในจังหวัดใหญ่ ๆ
มีโรงพิมพ์ระดับต้นน้ำต้นและใหญ่ ๆ หลายแห่ง เช่น เชียงใหม่ นครสวรรค์ สงขลา
หนังสือพิมพ์ซึ่งเดิมมีพิมพ์แต่ในกรุงเทพฯ แห่งเดียวก็ได้มีในตามเมืองใหญ่ ๆ แห่งทุกจังหวัด
ทุกภาคของเมืองไทย²⁴ ปัจจุบันจำนวนหนังสือพิมพ์ที่ออกในต่างจังหวัดมีจำนวน 49 ฉบับ
และหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกเฉพาะในจังหวัดพระนครและธนบุรีมี 17 ฉบับ²⁵ คำเลข
โรงพิมพ์ในเขตจังหวัดพระนคร ธนบุรี ที่กรมตำรวจรวบรวมไว้ในปี พ.ศ. 2511 มี
ทั้งหมด 1017 โรง²⁶ และโรงพิมพ์ของหน่วยราชการต่าง ๆ อีก 40 แห่ง นอกจาก
นั้นแล้วยังได้มีการปรับปรุงวิธีพิมพ์ให้ทันสมัยขึ้น โดยใช้วิธีใหม่ ๆ เช่น การพิมพ์แบบ
ออฟเซ็ท (Offset) กันอย่างแพร่หลาย มีโรงพิมพ์หลาย ๆ แห่งที่มีเครื่องจักรเครื่องมือ
ที่ทันสมัยไม่แพ้ต่างประเทศ มีเครื่องพิมพ์ชนิกพิมพ์ 2 สี 4 สี ขนาดใหญ่ เครื่องพิมพ์
โรตารีทั้งแบบ Letterpress และ Offset มีอยู่ในโรงพิมพ์เมืองไทยหลายโรง

²³ คำจร สติภกุล, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

²⁵ Thailand. Office of the Prime Minister, op. cit.,
p. 454.

²⁶ กรมตำรวจ, "บัญชีรายชื่อโรงพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี" (พระนคร,
(2511), . 59 หน้า. (พิมพ์กึ่ง.)

และมีโรงพิมพ์โรงงานยาสูบได้จัดตั้งเครื่องพิมพ์ Rotogravure ขึ้นเป็นเครื่องแรก
ในเมืองไทย²⁷ อุปกรณ์การพิมพ์บางอย่างก็สามารถผลิตขึ้นได้เองในประเทศ เช่น
ทำอะไหล่ชิ้นส่วนต่าง ๆ ของเครื่องจักรทุกชนิด มีบริษัททำการค้ากระดาษใหญ่ ๆ หลาย
บริษัท และมีโรงงานกระดาษของรัฐมาจนถึง 3 แห่ง ที่สามเสน กาญจนบุรี และที่
บางปะอิน²⁸

ปริมาณการผลิตหนังสือในประเทศไทย

สถิติการพิมพ์หนังสือของไทยเท่าที่มีหลักฐานปรากฏอยู่ในหนังสือสถิติ คือ
Statistical Yearbook ขององค์การสหประชาชาติ และจากสมุดสถิติรายปี
ประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สามารถรวบรวมปริมาณของการ
ผลิตหนังสือของไทยได้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2495 พ.ศ. 2498 และ พ.ศ.
2500 - 2507

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นแนวโน้มของปริมาณหนังสือที่ผลิตในประเทศไทย ตั้งแต่
พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2511 สำหรับตัวเลขการพิมพ์หนังสือ
ระหว่าง พ.ศ. 2508 - 2511 จึงต้องอาศัยการรวบรวมจากสมุดทะเบียนหนังสือที่
โรงพิมพ์ สำนักพิมพ์ จัดส่งมาให้หอสมุดแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการพิมพ์พุทธศักราช
2484 และจากการที่หน่วยราชการต่าง ๆ ส่งมาให้หอสมุดแห่งชาติ

ตัวเลขการผลิตหนังสือของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2495 และ
2500 - 2511 แบ่งเป็น 10 หมวดวิชา ตามระบบการจัดหมู่หนังสือ Universal
Decimal Classification ได้แก่ ความรู้ทั่วไป ปรัชญา ศาสนา สังคมศาสตร์

²⁷ ก๊าซ สติรกุล, เรื่องเดิม, หน้า 68.

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69.

ปริญญาตรี วิทยาศาสตร วิทยาศาสตรประยุกต์ ศิลป วรรณคดี ภูมิศาสตร์-
ประวัติศาสตร์ จะเห็นปริมาณได้จากตารางที่ 2 ซึ่งได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2494 - 2495 ได้ข้อมูลจาก

United Nations. Statistical Office, Statistical Yearbook 1955 (New York, 1955), p. 588.

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2500 - 2502 เป็นตัวเลขเฉพาะหนังสือ
พิมพ์เป็นครั้งแรกได้ข้อมูลจาก

United Nations. Statistical Office, Statistical Yearbook 1960 (New York, 1960), p. 596.

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2505 - 2504 เป็นตัวเลขเฉพาะหนังสือที่
พิมพ์เป็นครั้งแรก ได้ข้อมูลจาก

United Nations. Statistical Office, Statistical Yearbook 1963 (New York, 1964), p. 670.

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2505 เป็นจำนวนหนังสือที่กรมศิลปากรผลิต
ขึ้นเอง ได้ข้อมูลจาก

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สมุดสถิติรายปีประเทศไทย 26 2508
(พ.ศ. 2509), หน้า 466.

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2506.- 2507 โดยยืมมาจาก

United Nations. Statistical Office, Statistical Yearbook 1963 (New York, 1964), p. 748.

ปริมาณการพิมพ์หนังสือ พ.ศ. 2508 - 2511 รวมรวมจากจำนวนหนังสือ และชุดสารเพื่อที่สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์และหน่วยราชการจัดส่งมาในขณะพิมพ์ ชาติ ลายพระราชบัญญัติการพิมพ์ โดยยืมมาจากคณะสันนิบาตหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย กรมศิลปากร โดยรวมรวมจนถึงสิ้นเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2512

ตารางที่ 2

ปริมาณการขลิบทิ้งสีของประเทศไทย พ.ศ. 2494-2495

และ พ.ศ. 2500-2511

ประเภท	พ.ศ. 2494		2495		2500		2501		2502		2503		2504	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป	2,393	53.84	2,575	65.14	1,510	52.36	221	14.96	305	28.21	91	6.18	93	6.66
ปรัชญา	207	4.65	92	2.33	116	4.02	44	2.93	60	5.55	60	4.08	49	3.51
ศาสนา	227	5.10	298	7.54	430	14.91	283	19.16	246	22.76	220	14.94	228	16.32
สังคมศาสตร์	240	5.40	127	3.03	351	12.17	233	15.78	121	11.19	295	20.04	305	21.83
นิติศาสตร์	50	1.13	75	1.89	76	2.64	64	4.33	40	3.70	95	6.45	87	6.23
วิทยาศาสตร์	112	2.52	22	.55	112	3.88	33	2.23	18	1.67	39	2.65	-	-
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	100	2.25	72	1.82	44	1.53	38	2.57	24	2.22	44	2.99	47	3.36
ศิลป์	39	.87	22	.55	27	.69	89	6.03	71	6.57	59	4.01	60	4.29
วรรณคดี	963	21.66	571	14.44	127	4.4	327	22.14	110	10.18	446	30.30	405	29.00
ภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์	115	2.58	107	2.71	98	3.4	145	9.82	86	7.95	123	8.36	123	8.80
จุลสาร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จำนวนรวม	4,444	100.00	3,953	100.00	2,684	100.00	1,477	100.00	1,781	100.00	1,472	100.00	1,397	100.00

ปริมาณการผลิตหนังสือของประเทศไทย พ.ศ. 2494-2495 และ พ.ศ. 2500-2511 (ต่อ)

ประเภท	พ.ศ. 2505		2506		2507		2508		2509		2510		2511	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป	453	42.66	191	8.95	313	7.67	293	12.15	53	2.56	145	7.64	61	3.44
ปรัชญา	54	5.08	44	2.06	114	2.79	52	2.16	81	3.92	114	6.01	58	3.27
ศาสนา	139	13.09	214	10.03	450	11.02	162	6.72	356	17.22	287	15.13	330	18.61
สังคมศาสตร์	173	16.30	457	21.38	1,015	24.86	748	31.01	581	28.11	484	25.51	545	30.73
นิรุกติศาสตร์	77	7.25	92	4.31	150	3.67	97	4.02	168	8.13	143	7.54	129	7.28
วิทยาศาสตร์	5	.47	-	-	-	-	86	3.56	110	5.32	117	6.17	77	4.34
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	6	.56	139	6.52	223	5.46	1192	49.19	153	7.40	151	7.96	178	10.04
ศิลปะ	27	2.54	93	4.36	136	3.33	36	1.49	137	6.63	115	6.06	98	5.53
วรรณคดี	93	8.76	771	36.15	1,266	31.01	261	10.82	235	11.37	164	8.65	124	6.99
ภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์	35	3.29	132	6.24	416	10.19	123	5.10	193	9.34	177	9.33	173	9.76
อุตสาหกรรม	-	-	-	-	-	-	416	15.01	-	-	-	-	-	-
จำนวนรวม	1,062	100.00	2,133	100.00	4,083	100.00	2,412	100.00	2,067	100.00	1,897	100.00	1,773	100.00

ภาคการวางผังเมืองซึ่งจำนวนรวมของพื้นที่ใช้สอยในเขตนี้ และจำนวน
จำนวนอาคารประเภทที่สองซึ่งมีพื้นที่ใช้สอยมากกว่าร้อยละห้าของพื้นที่ใช้สอยรวม
รวมของอาคารประเภทที่หนึ่งและสองในปี พ.ศ. 2494 มีการขุดสร้างถนนขนาดใหญ่
ซึ่งคิด 4,404 ตารางวา ในปี พ.ศ. 2507 4,003 ตารางวา มีการ
การขุดสร้างถนนซึ่งคิด ในปี 2505 มีเพียง 100 ตารางวา สำหรับถนนใหม่ของการ
ใหม่ และยังคงจะประมาณนี้ถึง

หมวดความรู้อื่นๆ สถิติในประเภท ๆ มีการขุดสร้างพื้นที่ใช้สอยรู้อื่นๆ
ในปี พ.ศ. 2495 มีมากที่สุดร้อยละ 69.14 รองลงไปถึง ร้อยละ 53.04 ในปี
2494 และในปี 2509 ทั้งสองประเภทความรู้อื่นๆมีน้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 2.56

หมวดปรัชญา ซึ่งมีอยู่ในหมวดที่มีการขุดสร้างพื้นที่ใช้สอยมากที่สุด
คือ พ.ศ. 2510 ร้อยละ 6 และปี 2506 มีน้อยที่สุด ร้อยละ 2.06

หมวดศาสนา มีมากที่สุดในปี 2502 ร้อยละ 22.76 รองลงไปถึง
ร้อยละ 19.16 ในปี 2501 และที่มีน้อยที่สุดคือร้อยละ 9.10 ในปี 2504

หมวดสังคมศาสตร์ แม้จะอยู่ในการขุดสร้างพื้นที่ พ.ศ. 2505 - 2511 มี
ปริมาณสูงนับเป็นส่วนใหญ่ และมีอัตราการขยายตัวสูง ในปี 2508 มีการขุดสร้าง
คิดร้อยละ 31.01 รองลงไปถึง ปี 2511 ร้อยละ 30.73 และในปี 2495 มีการ
ขุดสร้างพื้นที่คิดร้อยละ 5.40 เท่านั้น

หมวดนิติศาสตร์ ซึ่งมีอยู่ในหมวดที่มีการขุดสร้างพื้นที่ใช้สอย ในปี 2509
มีการขุดสร้างมากที่สุดร้อยละ 8.13 และในปี 2494 มีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 1.15

หมวดวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีอยู่ในหมวดที่มีการขุดสร้างพื้นที่ใช้สอยมากที่สุด
การขุดสร้าง คือ ปี 2504 2506 และ 2507 สำหรับปีที่มีการขุดสร้างพื้นที่ใช้สอยมากที่สุดปี 2510

ร้อยละ 6.17 ในปี 2509 มีการใช้เงินที่ผูกพันเพียงร้อยละ .87

หมวดสินค้าอุตสาหกรรม สถิติการใช้จ่ายแบ่งออกเป็นหมวดปีละเป็นราย ๆ ถ้าปีใด ถึงปี ค.ศ. 2506 เป็นต้นมา มีรายการการใช้จ่ายอื่น ๆ เพิ่มขึ้น ในปี 2501 มีการใช้เงิน สูงสุดคือร้อยละ 10.04 ปี 2508 และ 2510 มีการใช้เงินเป็นอันดับรอง ร้อยละ 7.96 เท่ากัน และปีต่อมาที่ผูกพันเพียงร้อยละ .56 ในปี 2509

หมวดการถือ เป็นหมวดที่มีการใช้เงินระลอกเดียวตลอดมา การใช้จ่ายมากที่สุดใน ปี 2509 ร้อยละ 6.63 และปีต่อมาที่ผูกพันในปี 2505 ร้อยละ .95

หมวดการบริโภค มีการใช้จ่ายมากที่สุดในปี 2506 ร้อยละ 36.15 อันดับรอง คือ 31.01 ในปี 2507 และปีต่อมาที่ผูกพันร้อยละ 4.4 ในปี 2500

หมวดการบริการ - ประสิทธิภาพการ เป็นรายสิ่งที่มีการใช้เงินไม่มากนัก คือ มี การใช้เงินสูงสุดเพียงร้อยละ 10.19 ในปี 2507 อันดับรองคือร้อยละ 5.02 ในปี 2501 และในปี 2504 มีการใช้เงินเพียงร้อยละ 2.50

สำหรับปริมาณการผลิตทางสิ่งของประเภทไทยที่รวบรวมจัดพิมพ์โดยสำนักงาน สถิติแห่งชาติ มีหลักฐานอยู่เฉพาะปี ค.ศ. 2503 - 2507 รวม 5 ปี ซึ่งพิมพ์อยู่ใน สมุดสถิติรายปีประเทศไทยบรรพ 26 ค.ศ. 2508 เท่ากัน และเมื่อหน่วยงานรับเอาเดือน กับตัวเลขปริมาณการผลิตทางสิ่งของลงใน Statistical Yearbook ของ องค์การ สหประชาชาติแล้ว จะเห็นว่าตัวเลขการผลิตทางสิ่งของไม่ตรงกับเล่ม ถึง 4 ปี คือ 2503, 2504, 2506 และ 2507 ยกเว้นปี 2505 เพียงปีเดียว ซึ่งใน Statistical Yearbook ไม่ปีตัวเลขการผลิตทางสิ่งของของไทยในปีนี้ จึงต้องอาศัยตัวเลขการผลิต สถิติรายปีประเทศไทย จะเห็นได้ว่าตัวเลขการผลิตทางสิ่งของที่รวบรวมโดยสำนักงานสถิติ แห่งชาติมาแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ปริมาณการผลิตหนังสือ พ.ศ. 2503 - 2507

125

ประเภท	พ.ศ.	2503		2504		2505		2506		2507	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป		98	7.38	15	1.35	453	42.66	4832	59.13	313	7.46
ปรัชญา		38	2.86	31	2.80	54	5.08	142	1.74	114	2.71
ศาสนา		164	12.35	162	14.65	139	13.09	490	6.00	450	10.72
สังคมศาสตร์		242	18.22	235	21.25	173	16.30	703	8.60	1,015	24.18
นิติศาสตร์		88	6.63	79	7.14	77	7.23	189	2.31	150	3.57
วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์		38	2.86	-	-	5	.47	81	.99	115	2.74
วิทยาศาสตร์ประยุกต์		46	3.46	-	-	6	.57	174	2.13	223	5.31
ศิลป		45	3.38	42	3.80	27	2.54	324	3.96	136	3.24
วรรณคดี		429	32.31	387	35.00	93	8.76	993	12.15	1,266	30.16
ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์		140	10.54	112	10.12	35	3.30	244	2.99	416	9.91
อื่น ๆ		-	-	43	3.89	-	-	-	-	-	-
จำนวนรวม		1,328	100.00	1,106	100.00	1,062	100.00	8,172	100.00	4,198	100.00

หมายเหตุ : ตัวเลขปี 2503, 2504 และ 2505 เป็นจำนวนหนังสือที่กรมศิลปากรผลิตขึ้นเอง ตัวเลขปี 2506 และ 2507 เป็นจำนวนหนังสือที่กรมศิลปากรและบุคคลภายนอกผลิตขึ้นไม่ระเทศ (ที่มาแห่งข้อมูลสถิติ: กรมศิลปากร)

* สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สถิติการพิมพ์ประเทศไทย บรรณ 26 : 2508 (รวมกร, 2509), หน้า 466.

เมื่อครั้งที่ ๒ จากตารางที่ ๒ เมื่อเปรียบเทียบกับตารางที่ ๑ แล้ว จะเห็นว่า
จำนวนหนังสือที่พิมพ์ออกกลางถึงถึงปี ๑๙๖๗

<u>ปี พ.ศ.</u>	<u>Statistical Yearbook</u>	<u>สมุดสถิติรายปีประเทศไทย</u>
2503	1,472	1,328
2504	1,397	1,106
2506	2,153	2,152
2507	4,083	4,198

จากตัวเลขที่ปรากฏข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงขนาดของงานพิมพ์สถิติการพิมพ์
ไป ปรากฏทางด้านซ้ายของสถิติการพิมพ์มีระเบียบแบบแผนและระบบ การเก็บสถิติควรพิจารณาว่า

1. การนับจำนวนหนังสือที่ตีพิมพ์ครั้งแรก (title) เฉพาะการพิมพ์ครั้งที่ ๑
(first edition) เท่านั้น เมื่อพิจารณาอย่างแท้จริงว่าในหนังสือ ๆ หนึ่งมีการผลิต
หนังสือใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอย่างไร สำหรับหนังสือที่พิมพ์ซ้ำใหม่คือครั้งที่ ๒ (reprint)
หรือฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๒ ขึ้นไป ไม่ให้เก็บสถิติแยกต่างหาก
๒. สถิติการพิมพ์ควรรวบรวมจากทั่วประเทศ ไม่ให้รวบรวมจากกรมเดียว
เพียงแห่งเดียว
๓. การเก็บสถิติควรมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับหนังสือขององค์การยูเนสโก ที่
กำหนดไว้ว่า หนังสือที่ประเทศหนึ่งใด (book) ต้องมีจำนวนหน้าตั้งแต่ 49 หน้าขึ้นไป
ถ้าต่ำกว่านี้ถือว่าเป็นเอกสาร (pamphlet) แต่สำหรับประเทศไทยจะ
ใช้เกณฑ์มาตรฐานนี้ ซึ่งนิยามที่มีความยาวเป็น ๒๕ - ๖๒ หน้า ถ้าใช้เกณฑ์นี้ไว้ใน
ประเทศไทยแล้วจะส่งผลถึงว่าเป็นหนังสือเล่ม ซึ่งถ้าความยาวของยูเนสโก ซึ่งนิยาม

ที่มีความสามารถอันดีเยี่ยม³⁰

สำหรับโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์และการขยายพันธุ์ของโรงงาน. ผู้รวบรวม
ไว้ทั้งหมดจะ ตั้งแต่ ค.ศ. 2501 - 2510 มีทั้งจำนวนรวม และแยกตามประเภท
ของหัวพันธุ์การรังที่ 4

³⁰ Stanley A. Barnett, and Others, Developmental Seed Activities and Seeds in Thailand. Agency for International Contract No. MID/csd-1162 (New York: Self Management Services, 1967), p. 129.

ปริมาณซื้อเรื่องของหนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพที่คัดลอกเรื่องจากฉบับของหอสมุดแห่งชาติ และเรื่องที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ ปี 2501-2510 เฉพาะ 10 หมวดใหญ่ รวมประเภท *

พ.ศ.	ประเภท	2501	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510
000	(ความสูญหายไป)	9	12	17	9	14	23	21	20	14	16
100	(ปรัชญา)	15	16	18	21	20	18	11	28	25	28
200	(ศาสนา)	79	87	78	155	195	150	138	223	254	205
300	(สังคมศาสตร์)	33	72	61	96	79	90	119	107	117	91
400	(นิติศาสตร์)	2	6	4	9	4	4	4	4	6	2
500	(วิทยาศาสตร์)	2	4	2	3	1	7	3	2	5	1
600	(วิทยาศาสตร์ ประยุกต์)	15	21	21	43	50	46	53	75	55	46
700	(ศิลปะ)	5	8	10	11	12	18	17	18	24	21
800	(วรรณคดี)	30	35	42	41	47	40	47	34	56	44
900	(ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์)	32	32	28	55	72	51	61	52	57	45
รวม		222	293	281	443	494	447	474	563	613	499

* ดูพิชัย ชองแสงจันทร์, การศึกษาประเภทของหนังสืออนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพที่คัดลอกเรื่องจากฉบับของหอสมุดแห่งชาติ และเรื่องที่ได้จากแหล่งอื่น ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2501-2510 (ปริทัศน์นิตยสารศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2512) หน้า 49 (อักษรณ์.)

เดือนตุลาคมถึงธันวาคมนี้ องค์การยูเนสโก ได้จัดให้มีการประชุมผู้เป็นสมาชิกในเรื่องการวางแผนการศึกษาหลังปี 20 ในเอเชีย (Co-ordination of Planning in Asia) ระหว่างวันที่ 17 - 23 กันยายน ค.ศ. 1965 ซึ่งประเทศไทยได้ส่งผู้แทนของกรมศึกษาธิการของไทยไปดังนี้

1. ประ เสงี่ยม เป็นหัวหน้าคณะในเรื่องการศึกษาหลังปี 20 ในเอเชีย
2. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการผู้แทนจังหวัดพังงา และ เสนอ
3. ราดาภา ใจงาม เป็นกรรมการผู้สูง เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้ง
4. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
5. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
6. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
7. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
8. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
9. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
10. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
11. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
12. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
13. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
14. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
15. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
16. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
17. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
18. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
19. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป
20. ไชยสิทธิ์ วัฒนากร เป็นผู้แทนประจำคณะไป

องค์การยูเนสโก ได้เสนอแนะให้ช่วยกันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาด้วย ทั้งการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภาคที่ 1 และ 2 และความร่วมมือกันทางประเทศ

สิ่งที่ควรปฏิบัติภายในชาติ คือ

1. ตั้งหน่วยงานแห่งชาติที่รับผิดชอบในการศึกษาหลังปี 20 ในเอเชีย
2. จัด "การประชุมแห่งชาติ" เข้าไปเรียนหนังสือของกรมศึกษาธิการ และ เสนอผู้ที่จะ
3. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
4. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
5. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
6. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
7. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
8. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
9. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
10. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
11. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
12. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
13. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
14. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
15. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
16. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
17. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
18. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
19. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย
20. เสนอร่างนโยบายการศึกษาในเอเชีย

4. ปักหมุดเขียน: ปักเขียนสำรวจ และปักหมุดเขียนหนังสือเด็กโดยมีการใส่รางวัล
5. วัตถุประสงค์วิจัยในเรื่องการเขียนหนังสือ

กิจกรรมที่รับการช่วยเหลือของประเทศไทยในภูมิภาคและประเทศอื่น ๆ ควร
มีดังต่อไปนี้

1. แลกเปลี่ยนสำรวจ และหนังสือเด็กประเทศต่าง ๆ
2. ส่งมอบหนังสือเด็กหนังสือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาของชาติ ทั้ง
ชาวไทย และหนังสือเกี่ยวกับตัวชี้
3. จัดให้มีการแข่งขันเรื่องหนังสือเด็ก ๆ
4. แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องกิจกรรมของการพัฒนาหนังสือ และการวิจัย
กับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค³¹

³¹UNESCO, "Book Development in Thailand." Submitted by
The Thailand National Commission For UNESCO. UNESCO Meeting of
Experts on Book Development Planning in Asia, Singapore, 17-25
sept. 1968. COM/Bookplan Asia/8, Working Document (Paris, 1968),
pp. 3-4. (mimeographed.)

ตอนที่ 1

ประเภทและปริมาณการขุดสิ่งพิมพ์

ในการสำรวจประเภทและปริมาณการขุดสิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์โดยหน่วยราชการ องค์การ สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ได้ส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยราชการ และองค์การ รวม 70 แห่ง โรงพิมพ์ของหน่วยราชการ องค์การ 15 แห่ง โรงพิมพ์เอกชนใน พระนคร ธนบุรี และเมืองใหม่ 15 แห่ง และสำนักพิมพ์ 15 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 115 แห่ง

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนแยกประเภทท้องถิ่น

หน่วยราชการ และองค์การ	61	แห่ง	คิดเป็นร้อยละ	87.14
โรงพิมพ์ของหน่วยราชการ องค์การ	12	"	คิดเป็นร้อยละ	80.00
โรงพิมพ์เอกชน	11	"	คิดเป็นร้อยละ	73.33
สำนักพิมพ์	9	"	คิดเป็นร้อยละ	60.00
รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด	93	แห่ง	คิดเป็นร้อยละ	80.87

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 5

การจัดลำดับการคัดเลือกสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ

ประเภทสิ่งพิมพ์	จำนวน
เอกสารเผยแพร่ความรู้	56
รายงานผลการปฏิบัติงาน	50
หนังสือเอกในโอกาสต่าง ๆ	47
รายงานวิชาการ	45
หนังสือคู่มือ	39
รายงานการประชุม	36
รายงานแผนพัฒนาหรือโครงการต่าง ๆ	27
หนังสือตำรา	23
หนังสือแปล	20
ความรู้ทั่วไป	17
สิ่งพิมพ์ศาสตร์	17
อื่น ๆ	17
หนังสือแบบเรียน	15
ภาคินา	13
วรรณคดี	13
วิชาเกษตรกรรมประยุกต์	12
คู่มือศาสตร์ - ประวัติศาสตร์	12
นวนิยาย	10
ภาษาศาสตร์	8

ตารางที่ 5

การจัดทำบัญชีสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ (ต่อ)

ประเภทสิ่งพิมพ์	จำนวน
วิทยานุกรม	0
ปริทัศน์	6
ศิลปกรรมและการบันเทิง	6
บรรณานุกรม	5
สารานุกรม	4
บรรณารักษศาสตร์	6

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าเอกสารเผยแพร่ความรู้เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีอัตราการเติบโตมากที่สุด คือ มีหน่วยราชการ องค์กร สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ผลิตถึง 56 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 93 แห่ง และรายงานผลการปฏิบัติงาน หนังสือแจกในโอกาสต่าง ๆ มีการผลิตรองลงมาคือ 50 แห่ง และ 47 แห่ง ตามลำดับ หนังสือความรู้ทั่วไป สังคมศาสตร์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ 3 ประเภทนี้ มีแหล่งที่ผลิตจำนวนมากเท่ากัน คือ อย่างละ 17 แห่ง ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตน้อยที่สุดคือ หนังสือสารานุกรม และหนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีแหล่งที่ผลิตเท่ากันคือ อย่างละ 4 แห่งเท่านั้น

ตารางที่ 6

ประเภทของสิ่งพิมพ์ออก

ประเภท	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	รวม	เฉลี่ย
เอกสารเผยแพร่ ความรู้ อื่น ๆ	22	7	8	5	7	1	2	-	-	-	432	7.945
รายงานผลการ ปฏิบัติงาน	16	2	2	3	4	4	-	-	-	-	251	4.563
หนังสือลงใน โอกาสต่าง ๆ	15	11	8	4	1	6	-	-	-	-	377	6.854
หนังสือลงใน โอกาสต่าง ๆ	6	7	4	4	5	9	9	1	1	-	279	5.436
รายงานวิชาการ	6	13	9	8	9	1	-	1	-	1	368	6.690
หนังสือแบบเรียน	5	2	-	2	1	2	-	-	-	-	98	1.782
หนังสือคู่มือ	4	8	6	3	6	-	2	1	-	-	228	4.145
หนังสือสารานุกรม	4	3	6	3	1	3	3	-	-	-	164	3.072
ความรู้ทั่วไป	3	1	5	4	1	1	-	-	1	-	120	2.181
รายงานการประชุม	3	4	6	6	5	1	1	1	2	1	203	3.690
รายงานแผนพัฒนา	2	5	5	6	2	1	2	3	-	-	181	3.290
หนังสือแปล	1	2	2	3	1	1	1	2	-	-	86	1.564
สารานุกรมไทย	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	26	0.473
วรรณคดี	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-	49	0.891
นวนิยาย	1	3	2	-	-	2	-	-	-	1	64	1.164
สารคดี	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	0.182
หนังสือศาสนา	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	39	0.709
ภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์	-	1	1	-	3	-	-	-	-	-	23	0.418

ตารางที่ 6

ประเภทของสิ่งพิมพ์ผลิต (ต่อ)

ประเภท	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	รวม	เฉลี่ย
บรรณานุกรม	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	18	0.327
สังคมศาสตร์	-	1	2	-	1	1	1	-	-	-	39	0.709
วิทยาศาสตร์	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	15	0.273
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	26	0.473
ศิลปกรรมและการ บันเทิง	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	21	0.382
บรรณารักษศาสตร์	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	9	0.164
ภาษาศาสตร์	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	18	0.327
ปรัชญา	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	19	0.198
หนังสือสำหรับเด็ก	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	0.109
รวม	91	76	71	60	48	37	27	10	7	5	3189	58.011

เฉลี่ย 2.149

จากตารางที่ 6 แสดง ประเภทของสิ่งพิมพ์ผลิตมากที่สุดเรียงตามลำดับมากไปหาน้อยโดยจัดอันดับเป็น 10 อันดับ (rating scale) คือ เอกสารเผยแพร่ ความรู้ผลิตมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยถึง 7.945 สิ่งพิมพ์ผลิตมากรองลงมา คือ รายงานผลการปฏิบัติงาน และรายงานวิชาการมีคะแนนเฉลี่ย 6.854 และ 6.690 ตามลำดับ สำหรับสิ่งพิมพ์ผลิตน้อยที่สุด ซึ่งได้แก่หนังสือเด็ก มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ 0.109 คะแนนเฉลี่ยของสิ่งพิมพ์ทั้ง 27 ประเภท เท่ากับ 2.149

ตารางที่ 7

ปริมาณของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตต่อสัปดาห์ ต่อเดือน และต่อปี

ปริมาณของการผลิตสิ่งพิมพ์คิดเป็นรายสัปดาห์มีเพียง 9 แห่ง จาก 46 แห่ง
รายเดือน 16 แห่ง จาก 46 แห่ง และปริมาณที่ผลิตคิดเป็นรายปี มี 46 แห่ง
ดังตาราง

	ต่อสัปดาห์	ต่อเดือน	ต่อปี
Med.	6	2	13.5
Q.D.	2.75	5.75	20

จากตารางจะเห็นว่าคามัธยฐานของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตคิดเป็นรายสัปดาห์ คือ 6 คือ
มีจำนวนแหล่งที่พิมพ์หนังสือครั้งหนึ่งผลิตสิ่งพิมพ์มากกว่า 6 และอีกครึ่งหนึ่งผลิตสิ่งพิมพ์
ต่ำกว่า 6 มัธยฐานของสิ่งพิมพ์ที่ผลิต คิดเป็นรายเดือนเท่ากับ 2 และรายปีเท่ากับ
13.5 ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตคิดเป็นรายสัปดาห์คือ 2.75 หมาย
ความว่าปริมาณการผลิตอาจจะเพิ่มขึ้นเป็น 2.75 หรือลดลง 2.75 ส่วนเบี่ยงเบน
ของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตคิดเป็นรายเดือน คือ 5.75 และรายปี คือ 20

การรวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์

สำหรับการจัดทำรายชื่อดสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ หน่วยราชการ องค์การ
สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ เพียง 25 แห่ง ที่จัดทำรายชื่อเป็นรายปี 8 แห่ง รวบรวม

รายชื่อสิ่งพิมพ์เป็นรายเดือน และเป็นรายสัปดาห์มี 6 แห่ง รวมรวมรายชื่อเป็นรายสัปดาห์ 2 แห่ง ราย 2 เดือน 1 แห่ง และที่ไม่มีมีการรวบรวมรายชื่อเลยมีจำนวนถึง 59 แห่ง

การเผยแพร่สิ่งพิมพ์ของหน่วยราชการ องค์การ

สิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ของหน่วยราชการและองค์การที่จัดพิมพ์ขึ้นนั้น มีการเผยแพร่โดยให้เปล่าถึง 46 แห่ง มีทั้งจำหน่ายและให้เปล่า 30 แห่ง ไม่มีเผยแพร่ภายนอกแต่ใช้เฉพาะภายในหน่วยงาน 29 แห่ง และมีเผยแพร่โดยการจำหน่าย 28 แห่ง

สำหรับหน่วยราชการ องค์การ ที่จัดพิมพ์เผยแพร่โดยให้เปล่านี้ มีจำนวน 29 แห่ง จาก 46 แห่ง ที่กำหนดวัตถุประสงค์ของแหล่งที่จะได้รับสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ขึ้นเหล่านี้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นำมารวบรวมไว้ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8

วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่สิ่งพิมพ์โดยให้เปล่า

วัตถุประสงค์	จำนวน
แจกแก่ส่วนราชการทั่วไป	16
แจกแก่ชุมชนใจ	9
สำหรับส่วนราชการ สถาบันการศึกษา หอสมุด	8
หอสมุดและสถาบันการศึกษา	3
หน่วยงานของส่วนราชการนั้น ๆ	1
สถาบันที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ	1

ตารางที่ 8

วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่สิ่งพิมพ์โดยให้เปล่า (ต่อ)

วัตถุประสงค์	จำนวน
สำหรับสมาชิก ห้องสมุด และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ	1
สำหรับผู้เข้าร่วมการประชุม และห้องสมุด	1
สำหรับนักเรียนในสาขาวิชาอื่น ๆ	1

จากตาราง แสดงว่า หน่วยงานราชการ องค์กร ที่มีสิ่งพิมพ์ให้เปล่า มีวัตถุประสงค์ที่จะแจกแก่ส่วนราชการต่าง ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ แจกแก่ผู้ที่สนใจ และสำหรับส่วนราชการ สถาบันการศึกษา และห้องสมุด สำหรับการแจกให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับงาน แจกให้สมาชิก มีจำนวนน้อยแห่งมาก

ตารางที่ 9

งบประมาณในการจัดพิมพ์ของหน่วยงานราชการ องค์กร

งบประมาณในการจัดพิมพ์หนังสือ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการ องค์กร ได้มาจากประเภทต่าง ๆ ดังนี้ ดังตาราง

ประเภท	จำนวน
งบประมาณแผ่นดิน	50
เงินรายได้	9
เงินพิเศษ	4

ตารางที่ 9

งบประมาณในการจัดพิมพ์ของหน่วยราชการ องค์การ (ต่อ)

ประเภท	จำนวน
ศาลงโรชณา	3
เงินจากโครงการต่าง ๆ	3
เงินทุนหมุนเวียน	3
ทุนจากต่างประเทศ	2
เงินจากมูลนิธิ	1
คำนำรองการศึกษา	1
เงินทุนสะสม	1

จากตารางที่ 9 แสดงว่า เงินที่ใช้ในการจัดพิมพ์หนังสือของหน่วยราชการ องค์การ ได้จากงบประมาณแผ่นดินเป็นส่วนใหญ่ คือ มีถึง 50 แห่ง ที่ได้เงินค่าลง โรชณา เงินจากโครงการต่าง ๆ เงินทุนหมุนเวียน มีจำนวนเท่า ๆ กัน คือ อย่างละ 3 แห่ง ที่น้อยที่สุดคือ ได้เงินจากมูลนิธิ คำนำรองการศึกษา เงินทุนสะสม มีเพียง ประเภทละ 1 แห่ง เท่านั้น

ปัญหาและความคิดเห็นในการพิมพ์

ข้อคิดเห็นและปัญหาเกี่ยวกับการพิมพ์ สรุปได้ตามประเภทของสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ และหน่วยราชการ องค์การ ที่จัดพิมพ์หนังสือ คือ

สำนักพิมพ์

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตหนังสือยังไม่ดีพอ
2. ต้นทุนการผลิตสูง จึงไม่อาจผลิตหนังสือที่มีคุณภาพดีจริง ออกมา เนื่องจากต้องลงทุนมาก
3. คนไม่นิยมอ่านหนังสือ เรื่องที่คัดเลือกแล้วว่าเป็น เมื่อพิมพ์แล้ว กลับไม่ได้รับความนิยม ทำให้หนังสือจำหน่ายได้น้อย ผู้อ่านสนใจเฉพาะชื่อนักเขียนมากกว่าสำนักพิมพ์ และสาระของหนังสือทำให้ไม่อาจจัดพิมพ์เรื่องของนักเขียนใหม่ ๆ ได้ การพิมพ์หนังสือจึงอยู่ในวงแคบ
4. โรงพิมพ์ที่รับพิมพ์มุ่งประโยชน์การค้าเป็นส่วนใหญ่ เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ทางภาษาไทย ไม่เห็นความสำคัญในการพิมพ์หนังสือให้ถูกต้องตามอักขรวิธี เป็นเหตุให้หนังสือที่ผลิตมีข้อผิดพลาดมาก

โรงพิมพ์หัว ๆ ไป

1. ปัญหาเรื่องอุปกรณ์การพิมพ์ การขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต เช่น กระดาษ ตัวพิมพ์ ไม่ตรงกับความต้องการของผู้จ้าง
2. คนงานที่พิมพ์ไม่มีความรู้ และไม่มีฝีมือ
3. ผู้อ่านสนใจการอ่านน้อย หนังสือที่พิมพ์จึงจำหน่ายได้ช้า และเมื่อจำหน่ายได้น้อย เงินทุนในการผลิตจึงจม
4. กิจการพิมพ์ควรจะได้รับ การส่งเสริมจากรัฐบาล เพราะกิจการพิมพ์เป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ถ้าได้รับการส่งเสริม คุณภาพจะสูงขึ้น ราคาการผลิตจะต่ำลง เช่น หนังสือแบบเรียน และหนังสืออ่านต่าง ๆ

โรงพิมพ์ของหน่วยราชการ

1. ราคาอุปกรณ์ บุคลากรตลอดกระทั่งกระดาษไม่ดี
2. ขาดเจ้าหน้าที่
3. ค่าพิมพ์การผลิตสูง
4. ปัญหาเรื่องคู่มือไม่เข้าใจวิธีจัดทำฉบับพิเศษ ขาดความรู้ในการได้
กระดาษ ควบคุมการประกวดราคา โดยไม่คำนึงถึงฝีมือในการผลิต
5. ต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการ ซึ่งตามระเบียบราชการไม่เปิดให้
ทำงานโดยเสรี ต้องทำงานเป็นชั้น ๆ เป็นเหตุให้การดำเนินงานล่าช้า และโรงพิมพ์
ส่วนราชการบางแห่งที่พิมพ์เพื่อการค้า เช่น โรงพิมพ์การศาสนา เมื่อต้องปฏิบัติตาม
ระเบียบราชการ ทำให้ทำงานไม่เร็วเท่าโรงพิมพ์เอกชน

หน่วยราชการ องค์กร

1. ตามระเบียบการพิมพ์หนังสือ ของหน่วยราชการต้องให้โรงพิมพ์
ของส่วนราชการจัดพิมพ์ ซึ่งมีจำนวนน้อยแห่ง และมีภูมิตั้งไกลทำให้งานพิมพ์
ไม่ทันตามกำหนด และระเบียบราชการไม่เปิดให้ทำงานโดยเสรี เช่น จะลดราคา
หนังสือที่จำหน่ายไม่ได้
2. งบประมาณที่ได้อำหรับการจัดพิมพ์น้อย ต้นทุนการผลิตสูง ทำให้
ผลิตสิ่งพิมพ์ได้น้อย ไม่พอความต้องการ การเผยแพร่จึงอยู่ในวงแคบ
3. ผลิตแล้วจำหน่ายไม่ได้ ทำให้สิ้นเปลืองที่เก็บรักษา และเนื้อเรื่อง
ไม่ทันสมัย
4. ความร่วมมือทางด้านวิชาการยังมีน้อย ตลาดหนังสือจึงอยู่ในวงแคบ
5. ควรมีการติดตามผลการแจกจ่ายว่าถึงมือผู้รับหรือไม่ และถ้าถึง
ผู้รับจะเข้าใจ หรือไม่เพียงใด และการพิมพ์เอกสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ ควรศึกษา
พื้นฐานความเข้าใจของผู้อ่านด้วย

ตอนที่ 2

การวิจัยปรากฏผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ประเภทและปริมาณการผลิตสิ่งพิมพ์
ของหน่วยงานราชการ องค์กร ส่วนักพิมพ์ โรงพิมพ์ต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่ผลิต

เอกสารเผยแพร่ความรู้ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีการผลิตกันมากที่สุด คือ มีแหล่งที่
ผลิต 56 แห่ง จากจำนวนทั้งหมด 93 แห่ง ที่ผลิตมากรองลงมา คือ รายงาน
ผลการปฏิบัติงาน มีจำนวน 50 แห่ง ลำดับที่ 3 คือ หนังสือแจกในโอกาสต่าง ๆ
มี 47 แห่ง ลำดับที่ 4 คือ รายงานวิชาการมีจำนวน 45 แห่ง หนังสือความรู้
ทั่วไป หนังสือสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และหนังสือประเภทต่าง ๆ มีแหล่งที่ผลิต
อย่างละเท่ากัน คือ 17 แห่ง หนังสือศาสนา วรรณคดี มีการผลิตประเภทละ
13 แห่ง เท่ากัน เช่นเดียวกับหนังสือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ ภูมิศาสตร์ - ประวัติ-
ศาสตร์ มีการผลิตอย่างละ 12 ประเภทสิ่งพิมพ์ที่ผลิตน้อย คือ บรรณานุกรม มี
แหล่งที่ผลิตเพียง 5 แห่ง และที่ผลิตน้อยที่สุด คือ หนังสือสารานุกรมและบรรณานุกรม-
ศาสตร์ มีจำนวน 4 แห่ง เท่านั้นที่ผลิต

สำหรับคะแนนเฉลี่ยของประเภทสิ่งพิมพ์ 27 ประเภท ที่ผลิตมากที่สุดเรียง
ตามลำดับไปตานอก โดยจัดอันดับเป็น 10 อันดับ เอกสารเผยแพร่ความรู้วิชาการ
ผลิตเฉลี่ยแล้วสูงสุด คือ 7.945 รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นอันดับรองลงมา
มีคะแนนเฉลี่ย 6.854 หนังสือรายงานวิชาการเป็นอันดับที่ 3 คะแนนเฉลี่ย คือ
6.690 หนังสือแจกในโอกาสต่าง ๆ มีการผลิตเฉลี่ยแล้วเป็นอันดับที่ 4 คือ
5.436 หนังสือแบบเรียน หนังสือนวนิยาย หนังสือแปล มีค่าคะแนนเฉลี่ยของการ
ผลิตไล่เลี่ยกัน คือ 1.782, 1.164 และ 1.564 ตามลำดับ สำหรับประเภท

สิ่งพิมพ์ที่ผลิตน้อย คือ บรรณาธิการรายสัปดาห์ ทะแกลแกล้อย 0.164 และที่ผลิตน้อยที่สุด คือ หนังสือสำหรับเด็ก มีทะแกลแกล้อย 0.109 เพื่อรวมสิ่งพิมพ์ทั้งหมด 27 ประเภทแล้ว มีทะแกลแกล้อยรวมกับเงินง 2.149

ปริมาณของสิ่งพิมพ์ที่ผลิต

ปริมาณของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตมีการรวบรวมไว้ทั้งที่เป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี คือ มีหน่วยราชการ องค์กร สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ 9 แห่ง จาก 46 แห่ง รวมจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตเป็นรายสัปดาห์ 16 แห่ง คิดเป็นรายเดือน และที่คิดเป็นรายปี มี 46 แห่ง เมื่อหาค่ามัธยฐาน (median) ของปริมาณสิ่งพิมพ์ที่ผลิตต่อสัปดาห์แล้วได้ 6 แสดงว่ามีจำนวนหน่วยราชการ องค์กร สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ ครึ่งหนึ่งผลิตหนังสือ สิ่งพิมพ์มากกว่า 6 และอีกครึ่งหนึ่งผลิตน้อยกว่า 6 มัชยฐานของปริมาณการผลิตสิ่งพิมพ์ต่อเดือนเท่ากับ 2 และที่คิดเป็นรายปีมีความมัธยฐานเท่ากับ 13.5 ซึ่งหมายความว่าจากแหล่งที่พิมพ์ถึง 46 แห่ง มีจำนวนครึ่งหนึ่งผลิตหนังสือคิดเป็นรายปีแล้วต่ำกว่า 13.5 และอีกครึ่งหนึ่งผลิตสูงกว่า 13.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตคิดเป็นรายสัปดาห์ คือ 2.75 หมายถึงว่าปริมาณการผลิตอาจจะเพิ่มขึ้นเป็น 2.75 หรือลดลง 2.75 ก็เป็น 8.75 หรือ 3.25 ก็ได้ ส่วนเบี่ยงเบนของสิ่งพิมพ์ที่ผลิตคิดเป็นรายเดือน คือ 5.75 และรายปีคือ 20

การรวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์

หน่วยราชการ องค์กร สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ เชียง 25 แห่ง ที่จัดทำรายชื่อสิ่งพิมพ์เป็นรายปี มี 8 แห่ง ที่รวบรวมรายชื่อเป็นรายเดือน และที่รวบรวมเป็นรายสะดวก รายสัปดาห์ ราย 2 เดือน บางเล็กน้อย แต่ที่ไม่มีการทำรายชื่อสิ่งพิมพ์เลยมีจำนวนถึง 59 แห่ง

การเผยแพร่สิ่งพิมพ์ของนายราชการ องค์การ

หน่วยราชการ องค์การทั้ง ๘๓ แห่ง มีการเผยแพร่สิ่งพิมพ์โดยเฉลี่ยแล้ว 46 แห่ง และมีจำนวน 29 แห่ง ที่กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการให้สิ่งพิมพ์ไว้ สรุปโดย ๑ ข้อด้วยกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เกิด เพื่อแจกสิ่งพิมพ์แก่ส่วนราชการทั่วไป วัตถุประสงค์รองลงมาคือ แจกแก่ญาติมิตร สำหรับส่วนราชการ ส่วนมีกรณีศึกษาและห้องสมุด วัตถุประสงค์เพื่อแจกหน่วยงานของส่วนราชการนั้น ๆ สำหรับสถาบันที่เกี่ยวข้องกับงาน และสำหรับนักเขียนในสาขาวิชานั้น ๆ มีจำนวนอย่างละ ๑ แห่ง เท่านั้น

งบประมาณในการจัดพิมพ์ของนายราชการ องค์การ

งบประมาณที่ได้รับในการจัดพิมพ์ส่วนใหญ่ได้จากงบประมาณแผ่นดิน คือ มีถึง 50 แห่ง รองลงมาคือได้จากเงินรายได้ เงินพิเศษ และที่ได้จากเงินมูลนิธิ กำนันราษฎรศึกษา เงินทุนสะสม มีอย่างละ ๑ แห่งเท่านั้น

ปัญหาและความคิดเห็นในการพิมพ์

ทั้งหน่วยราชการ องค์การ สำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ มีข้อคิดเห็นและปัญหาในการพิมพ์ สรุปได้ คือ ปัญหาเรื่องเครื่องมือ อุปกรณ์การพิมพ์ไม่ทันสมัย และกระดาษคุณภาพไม่ดี ต้นทุนการผลิตสูง เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้การพิมพ์จึงมีผิดพลาด ผู้กานยังสนใจการอ่านน้อย การพิมพ์หนังสือจึงอยู่ในวงแคบ ปัญหาเฉพาะสำหรับหน่วยราชการ องค์การ และโรงพิมพ์ของหน่วยราชการ คือ ต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าไม่สะดวก ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจคือ มีการเสนอแนะให้รัฐบาลส่งเสริมกิจการพิมพ์ เอนเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลดีในการทำให้ผลิตหนังสือได้คุณภาพสูง และราคาการผลิตต่ำลง โดยเฉพาะหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้วหน่วยราชการมีข้อเสนอแนะให้ติดตามผลของการแจกสิ่งพิมพ์ว่าถึงมือผู้รับหรือไม่ ผู้รับเข้าใจเนื้อหาสิ่งพิมพ์นั้นหรือไม่เพียงไร ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นน่าสนใจ เพราะทำให้ทราบว่าสิ่งพิมพ์ที่พิมพ์ได้ไปประโยชน์ใดหรือไม่เพียงไร